

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิทยาลัยชุมชน และ (3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชนในประเทศไทย

การศึกษาอาศัย (1) เอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (2) การฟังแนวคิดและการบรรยายในการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง (3) การศึกษาดูงานวิทยาลัยชุมชนที่มลรัฐไอโอวาและมลรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 2 สัปดาห์ และ (4) ประสบการณ์ของผู้วิจัยเองในฐานะทำงานเป็นกรรมการสภาและผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนนราธิวาส ทำให้ได้รับรู้แนวคิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา

ผลการศึกษาพบว่า

1) แนวคิดในการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนเกิดขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2513 แต่มีการจัดตั้งภายใต้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในปี พ.ศ. 2520 จัดตั้งในสถาบันการศึกษาเฉพาะทางโดยเพิ่มภารกิจในปี พ.ศ. 2527 และอีกครั้งในปี พ.ศ. 2536 และครั้งสุดท้ายในกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งเหตุผลการจัดตั้งส่วนใหญ่เกิดขึ้นพร้อมกับการขยายโอกาสการศึกษาให้กับประชาชน โดยเฉพาะผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา

2) การจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนในปัจจุบัน ได้ขยายจนมีจำนวน 19 แห่งโดยเน้นในจังหวัดชายแดนและจังหวัดที่ยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษา แต่ก็มีบางกรณีที่เป็นการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ดังมีการจัดตั้งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีจำนวนนักศึกษาอนุปริญาทกว่า 14,000 คน โดยมีการใช้งบประมาณที่เหมาะสม และใช้ทรัพยากรร่วมกับหน่วยงานที่มีอาคารสถานที่

3) วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งมีโครงสร้างการบริหารทั้งส่วนกลางและส่วนจังหวัด โดยส่วนกลางมีคณะกรรมการวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้กำหนดและกำกับนโยบายและผู้อำนวยการสำนัก

บริหารงานวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ในส่วนจังหวัดมีสภาวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้กำหนดและติดตามการดำเนินการตามนโยบาย สภาวิชาการเป็นผู้ร่วมบริหารงานวิชาการให้ได้มาตรฐานการศึกษาและผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ

จากการศึกษาผู้มีส่วนร่วมในระบบวิทยาลัยชุมชนมักจะมีคำถามถึงความต่อเนื่องของนโยบายภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง แนวคิดหลักของวิทยาลัยชุมชนจะมีความมั่นคงและความยั่งยืนของการดำเนินการจัดการอุดมศึกษาในรูปแบบวิทยาลัยชุมชนอยู่ที่ผลงานที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

สำหรับข้อเสนอแนะเห็นว่าวิทยาลัยชุมชนควรเน้นจุดเด่นด้านกระบวนการจัดการและกลไกที่ทำให้วิทยาลัยชุมชนเป็นที่ยอมรับของชุมชน ดังนี้

1) วิทยาลัยชุมชนบริหารด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ใช้ทรัพยากรไม่มากและใช้วิธีผลานการใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น กลไกเหล่านี้เป็นกลไกในแนวราบ เป็นกลไกสำคัญแห่งความสำเร็จเพราะมีความเล็กแต่คล่องตัวในการบริหารจัดการ หรือใช้หลัก co-location ให้ชุมชนมีความเป็นเจ้าของของชุมชน ให้คนในท้องถิ่นดูแล ส่วนกลางเป็นเพียงผู้ประทับประคอง และจัดสรรงบประมาณ วิทยาลัยชุมชนแต่ละแห่งต้องดำเนินการโดยมีอาจารย์ประจำไม่มาก และไม่จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี

2) วิทยาลัยชุมชนต้องการสร้างวิทยาลัยที่เป็นมิตรกับชุมชน และจัดการศึกษากระจายห้องเรียนไปตามสถานที่ต่างๆ ด้วยต้นทุนที่ไม่สูง และศิษย์เก่าต้องกลับมาช่วยเหลือและเพิ่มพูนทักษะอย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดอุดมการณ์ วิทยาลัยชุมชนตั้งขึ้นมาเพื่อรับใช้ชุมชน เปิดหลักสูตรที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และต้องเติบโตอย่างมีเหตุผลและทิศทาง ดำเนินการตามพันธกิจที่เป็นจุดเด่นของตัวเอง

Three objectives of studying "Establishment of Community Colleges in Thailand" were (1) to study the development of Community Colleges in Thailand (2) to study the existing conditions of the Community College administration, and (3) to study problems and threats throughout its process on establishment in Thailand

The study had been conducted through (1) reading on related documents, (2) observed and participated on the Community Colleges' meetings and seminars, (3) two-week study tour on Community Colleges in Iowa and Illinois states of America, (4) experience on being trustee board and director of the Narathiwat Community College in Thailand since the year 2003.

The findings were:

1) Concept on establishing community colleges in Thailand had been occasionally proposed, particularly when the government prepared to extend the compulsory education level. This concept in Thailand started since 1970, but it was firstly established under the Prince of Songkhla University in 1977, subsequently in special purpose colleges in 1984 and 1993, and recently established by the Ministry of Education in 2001. Most of the reason were to serve the people who had been left behind.

2) The latest project on establishing community colleges has been expanded to 19 colleges spreading throughout Thailand. They were settled up mostly in on-border provinces and in the provinces which have no higher education institutions exist. More

than 14,000 students have already been graduated with associate degrees. The colleges were managed with appropriated budget and share resources with other organizations in communities.

3) Administrative structure of community college system consists of two main parts: the center part comprises of community college steering committee and director of bureau of community college administrative office, while the second comprises of board of trustees, academic board, and director of community college.

Majority of participants question the continuity of the project. However, they seem uncertain about the political policy which was frequently changed. The latest project can be endured by truly community participation.

The Recommendation of this study focuses on the processes and the mechanism which would make the colleges which recognized by the community. They are

1) Sufficient economy for Community College must be concerned with optimal usage of resources, which figures horizontal mechanism and key success factors in communities. This management can be entitled "Co-Location" and create sence of belonging to the community while the administrative structure support their needs.

2) Community Colleges must be a part of community and serves community with appropriate resources. Alumni of the college must be satisfied in order to support the college and return colleges to gain more skill development. The concept of Community College must keep on its missions and its strengths will ensure their successfulness.